

EKONOMİ KISA NOTLAR

ÜNİTE 1 TEMEL KAVRAMLAR

MARJİNAL: Eğim, türev,değişme,son birim,ek birim. (Toplam terim maksimum olduğunda marjinali sıfır olur ve denge noktasıdır)

*Üretim İmkanları Eğrisi: Teknoloji veri iken, kıt kaynaklarla üretilebilecek maksimum mal miktarını gösterir. Üretim imkanları eğrisinin eğimine marjinal dönüşüm oranı denir.

* Artan maliyet durumunda üretim imkanları eğrisi orijine göre içbükey olur.

*Azalan maliyet durumunda üretim imkanları eğrisi orijine göre dışbükey olur.

*Sabit maliyet durumunda üretim imkanları eğrisi negatif bir doğru olur.

*Üretim imkanları eğrisinin eğimine “marjinal dönüşüm oranı”denir.

ÜNİTE 2 TÜKETİCİ VE ÜRETİCİ DENGESİ

Farksızlık Eğrisi: (Kayıtsızlık Eğrisi) Üzerindeki her noktada eşit toplam faydayı gösteren eğrisidir. Farksızlık eğrisinin eğimine marjinal ikame oranı denir.

*Azalan marjinal ikame oranı koşulunda farksızlık eğrisi orijine göre dış bükey olur.

*Sabit marjinal ikame oranı koşulunda farksızlık eğrisi doğrusal azalan bir eğri olur.

*İkame yoksa (sıfır) köşeli (dirsekli) bir farksızlık eğrisi söz konusu olur.

*Azalan marjinal fayda ilkesi: Tüketim arttıkça her birimin faydası bir öncekine göre daha azdır.

*Marjinal maliyet (MC) ortalama maliyet(AC) ten büyükse ortalama maliyet artar.

*Marjinal maliyet (MC) ortalama maliyetten küçükse (AC) ortalama maliyet azalır.

*Marjinal maliyet(MC) Ortalama maliyete eşitse(AC) ortalama minimumdur.

ÜNİTE 3 ARZ VE TALEP

*Ceteris-Paribus: Diğer şartlar sabit (malın fiyatı hariç tüm faktörler sabit)

*Talep: Tüketicinin isteklerini anlatır. Malın fiyatı talep eğrisini kaydırmaz. İkame ve gelir etkileri yüzünden talep negatif bir eğridir. Fiyat ile talep miktarı arasında ters orantı vardır.

*Arz: Üreticinin istekleridir. Malın fiyatı arz eğrisini kaydırır. Fiyat ile arz miktarı arasında doğru orantı vardır. Arz pozitif bir doğrudur.

*Talebi etkileyenler: gelir, zevk-tercihler,tüketici sayısı, ikame ve tamamlayıcı mal fiyatları, tüketicinin beklentileri (sadece talebi kaydırır)

*Arzı etkileyenler: maliyet(girdi fiyatı), vergi,sübvansiyon, üreticinin beklentileri, firma sayısı,teknoloji, üreticinin üretebileceği diğer mallar

**ESNEKLİK

Duyarlılığın ölçüsüdür.

**Talebin FİYAT esnekliği: Talep ile malın fiyatı

Esneklik birden büyükse mal esnektir

Esneklik birden küçükse mal inelastiktir

Esneklik bire eşitse mal birimesnektir.

Esneklik sıfırda tam inelastiktir

Esneklik sonsuzsa tam esnektir.

**Talebin GELİR esnekliği: Talep ile gelir

Gelir esnekliği pozitifse normal maldır.

Gelir esnekliği 1 den büyükse lüks maldır

Gelir esnekliği 1 den küçük sıfırdan büyükse zorunlu maldır.

Gelir esnekliği negatifse düşük maldır.

Esneklik sıfırda ilişkisiz maldır.

Gelir esn.1 ise normal maldır.

**Talebin ÇAPRAZ esnekliği: Talep ile başka mal

Çapraz esn. pozitifse ikame maldır

Çapraz esn. negatifse tamamlayıcı maldır.

Esneklik sıfırda ilişkisiz maldır.

ürüne (AP) eşitse ortalama maksimumdur.

ÜNİTE 4 PİYASALAR

*Tam Rekabet: Fiyat sabit ,reklam yok, Talep sonsuz esnek yataya paraleldir

*Tam rekabette her zaman $D=P=AR=MR$

(Talep=Fiyat=Ortalama gelir=Marjinal gelir)

*Monopol: Fiyat farklılaştırması, talep eğrisi negatif ve ortalama hasılatı eşittir. Arz eğrisi türetilemez.Bir firmanın talebi aynı zamanda piyasanın talebidir.

*Oligopol: az firma birbirine bağımlıdır. Kartel , dirsekli talep ve fiyat önderliği teorileri mevcuttur.

*Monopolcü Rekabet: Çok firma var ancak mallar farklı (deterjanlar)

**Denge noktası: $MC=MR$
(marjinal maliyet=marjinal gelir)

****RANT: Ricardo ya aittir.Toprağın getirisi**

- Şehir rantı: şehir
- Mevki rantı: Merkeze yakın
- Mutlak rant: Geçici (F1)
- Kalite rantı: Ürün kalitesi
- Diferansiyel : Toprak kalitesi

****FAİZ: Sermayenin getirisi**

- Sabit faiz: Sözleşmede yazan
- Kanuni faiz: Sözleşmede yazmazsa
- Değişken faiz : endex
- Serbest faiz: Piyasada arz talep
- Temerrüt faizi: Gecikme
- Nominal faiz: Satınalma gücü dikkate alınmadan
- Reel faiz: Satınalma gücü dikkate alınarak

****Geriye dönük faktör arz eğrisi: İşçilerin çalışmak yerine boş zamanı tercih etmeleri sonucu geriye döner.**

ÜNİTE 5 MAKRO EKONOMİ

***GSMH: (Temel ölçü) Tamamlanmış nihai mal**

***SMH: Net üretim (GSMH-Amortisman)**

***MG: Gelir toplamı (SMH –Dolaylı vergi veya Ücret+Faiz+Rant+Kar)**

***Nominal GSYİH : Hesaplama yapılan dönemde geçerli olan fiyatlarla (cari -ilgili) hesaplanır.**

***Reel Milli GSYİH: Belli bir yılın temel alınan fiyatları ile hazırlanır. Enflasyona göre düzeltilmiştir.**

***İşgücü Katılım Haddi= İşgücü/Kurumsal olmayan sivil nüfus**

***İşsizlik Haddi = İşsiz sayısı / İşgücü**

***İstihdam Haddi =Çalışanlar/Kurumsal olmayan sivil nüfus**

***İstihdam: Çalışanlar**

***İşgücü: Çalışanlar+işsizler**

***Enflasyon: harcama fazlası (daraltıcı politika yapılır)**

***Talep Enflasyonu; talep artışının fiyatlar genel düzeyinde artışa neden olması sonucu oluşan enflasyondur**

***Maliyet Enflasyonu; girdi fiyatlarındaki artış gibi üretim maliyetlerindeki artışın fiyatlar genel düzeyinde artışa yol açmasıdır. (ücret artışı ..gibi)**

***Deflasyon : harcama açığı (Genişletici politika yapılır)**

***Stagflasyon, resesyon ile enflasyonun aynı anda görüldüğü durumdur**

***Rasyonel beklentiler, geçmiş dönem verilerinin yanı sıra cari dönemdeki mevcut bilginin tümünün kullanılarak beklenti oluşturulmasıdır. Yeni klasik ve yeni keynesyenler tarafından benimsenmiştir.**

ÜNİTE 6 MALİYE POLİTİKASI

***Maliye politikası, devletin maliye politikası araçlarını (kamu harcamaları, vergiler, bütçe,borçlanma gibi) kullanarak ekonomiye müdahale etmesidir.**

***Enflasyonist ortam (harcama fazlası) söz konusu olduğunda daraltıcı maliye politikaları uygulanır. Vergi oranları yükseltilirken , kamu harcamaları azaltılır.(bütçe fazlası oluşur)**

***Deflasyonist (harcama açığı) söz konusu olduğunda genişletici maliye politikaları uygulanır. Vergi oranları düşürülür, kamu harcamaları artırılır. (bütçe açığı oluşur)**

***Dışlama Etkisi: Genişletici maliye politikalarının faizleri yükselterek özel harcamaları ve yatırımları azaltmasıdır.**

Devlet Borçları:

Başa başın altında ihraç: Başa başın altında ihraç olarak ifade edilen bu tür borçlanmada, devlet tahvilleri üzerinde yazılı(nominal) değerlerinin altında bir fiyatla satışa çıkarılmaktadır.

servet ↑→ tahvil talebi ↑ → tahvil fiyatı ↑ → tahvil faizi ↓

beklenen getiri ↑→ tahvil talebi ↑ → tahvil fiyatı ↑ → tahvil faizi ↓

likidite ↑→ tahvil talebi ↑ → tahvil fiyatı ↑ → tahvil faizi ↓

tahvil riski ↓→ tahvil talebi ↑ → tahvil fiyatı ↑ ↓→ tahvil talebi ↑ → tahvil fiyatı ↑ → tahvil faizi ↓

ÜNİTE 7 PARA TEORİSİ

****Paranın fonksiyonu: Değişim aracı olma, hesap birimi olma, değer muhafaza aracı olma, borç ödeme**

****Miktar teorisi: (FİSHER) Klasiklere aittir. Para miktarı artarsa sadece fiyatlar artar.**

****KEYNESYEN PARA:**

a)İşlem güdüsü ile para : Günlük giderler

b)İhtiyat güdüsü: Beklenmeyen giderler

c)Spekülasyon güdüsü: Faiz elde etmek fırsatları değerlendirmek

LİKİDİTE Tuzağı: Para arzı artsa dahi herkesin elinde para tutmak istemesi nedeniyle faiz oranlarının düşmemesi durumudur.

****Klasiklere göre PARA POLİTİKASI** Keynes e göre ise MALİYE POLİTİKASI yapılmalıdır.

Para politikası araçları:

a)Zorunlu karşılık oranı : mevduatın bir kısmı merkez bankasına ayrılır

b)Zorunlu devir oranı :dövizin bir kısmı merkez bankasına satılır

c)Reeskont oranı: Merkez bankası kredi faizi

d)Açık piyasa işlemi : Merkez bankasının tahvil alıp satması

Enflasyonist ortamda daraltıcı para politikası yapılır. Açık piyasa işlemi çerçevesinde satış(ters repo), oranları artırır.

Deflasyonist ortamda genişletici para politikası yapılır. Açık piyasa işlemi çerçevesinde alış(repo), oranları düşürür.

Sterilizasyon: Merkez bankalarının, çeşitli nedenlerle ortaya çıkan para arzı artışlarının etkilerini dengelemek için yaptıkları açık piyasa işlemleridir

ÜNİTE 8 ULUSLARARASI İKTİSAT

***Mutlak üstünlük :** (A.Smith) daha düşük maliyetle üretim. (temeli emek değer teorisidir)

***Karşılaştırmalı üstünlük :** (D.Ricardo) daha üstün olduğu malı üretmeli (temeli emek değer teorisidir)

***Faktör donatımı :** Heckscher-Ohlin

***Stolper-Samuelson Gelir Dağılımı Teorisi;** serbest ticaret ülkenin bol olarak sahip olduğu faktörün reel gelirini yükseltir.

***Rybczynski Teorisi;** arzı artan faktörün yoğun olarak kullanıldığı malda üretim artar.

***Dış ticaret teorisinin varsayımları:**

-İki ülke ve iki mal

-Üretim faktörleri ülke içi hareketli , ülke dışı hareketsiz

-Vergi, nakliye sigorta masrafı yok

-Ticarette nakit yok takas var

Dış ticaret politikası:

-TARİFE: gümrük vergisi

İthalatı azaltır , ihracatı etkilemez. Yerli üretim artar, dış ticaret dengesi iyileşir

***Nominal Tarife:**Sadece nihai mallar üzerindeki oranlardır.

***Etkin Tarife Haddi:** Nominal tarife haddinin yurt içi katma değerde serbest ticaret durumuna göre meydana getirdiği yüzde değişimdir.

***Tarife dışı engel:** Kota, ambargo, görünmeyen engeller (bürokrasi), ihracat kısıtlamaları

***Bağlı Ticaret:** takasla yapılır

***Bedelsiz İthalat:** Kazanılan dövizle ithalat yapılır.

***Antrepo:** Malların saklandığı kapalı alanlar

***Serbest bölge:** Gümrük hattı dışındaki alanlar

***Damping:** Malın başka bir ülkede ucuza satılması

***Tercihli Ticaret Anlaşması:** En dar kapsamlı ticari işbirliği uygulamasıdır

***İktisadi Birlik:** iktisadi birleşmenin en ileri halidir

***Döviz kuru:** Dövizin fiyatı

***Dolaysız kur:** Fiilen kullanılan kur

***Efektif kur:** Ticaret ortaklıkları kullanır

***Çapraz kur:** 3 para birimi bulunur

***Kur marjı:** Alış satış farkı

***Konvertibilite:** Yabancı paranın serbestçe yerli paraya dönüşmesi

***J eğrisi :** Devalüasyon ilk etapta dış ticaret dengesini kötüleştireceğini, ancak bu durumun belirli bir süre sonra tersine döneceğini iddia eden etkidir.

***ÖDEMELEK BİLANÇOSU**

***1-Cari İşlemler Hesabı:** Mal , hizmet , transferler

***2-Sermaye Hesabı:** doğrudan yatırımlar, portföy (borçlar) , Kısa vadeli sermaye hs., uzun vadeli sermaye hs.

3*Resmi Rezervler: Merkez bankası altın ,dövizleri

4*Net hata ve noksanlar: Düzeltme kayıtları için

***** Mal satarsak cari hesaba artı(+)** mal alırsak cari hesaba eksi (-) kaydedilir.

****Yurtdışından hizmet alırsak cari hesaba eksi (-)** yabancılara hizmet satarsak cari hesaba artı (+)

****Yabancıların borsamızda elde ettiği faiz geliri ,cari hesaba eksi (-) , bizim yabancı ülkede elde ettiğimiz faiz geliri ,cari hesaba artı (+) kaydedilir.**

****Yabancıların bizden aldığı tahvilin maliyeti sermaye hesabına artı (+), bizim yabancılardan aldığımız tahvilin maliyeti sermaye hesabına eksi (-) olarak kaydedilir.**

(Tahvilin maliyeti sermaye hesabına!, tahvilin faiz geliri cari hesaba !!!!!)**